

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

(Executive Summary)

การประยุกต์ใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (ท้องถิ่นไทย) ในระดับ อบต.

(An Application of a Decision Support System (Tong Tung Thai) in the Tambon Administrative Organization)

บทนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้ทุนวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ สนับสนุนการตัดสินใจผลิตพืชในระดับท้องถิ่น: ท้องทุ่งไทย ๑.๐ และ ๒.๐ และสามารถใช้งานได้ในระดับครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล โดยพัฒนาโปรแกรมต้นแบบผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยฐานข้อมูลครัวเรือนและทรัพยากรการผลิตระบบเกษตรของครัวเรือน เป็นระบบต้นแบบซึ่งกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรแต่ละครัวเรือนสามารถนำเข้าสู่และแสดงผลข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนหมู่บ้านและตำบล แสดงข้อมูลระบบการผลิตตามสภาพการผลิตแต่ละฤดูกาลผลิต และสามารถใส่แบบจำลองพืช ๕ พืชในการวิเคราะห์ทางเลือกในการผลิตโดยการคำนวณผลผลิตพืชตามสภาพของทรัพยากรของทางเลือก ระบบสามารถสะท้อนศักยภาพของทรัพยากรการผลิต รวมทั้งองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังขาดหายไป ทำให้เกิดเชื่อมโยงและเข้าถึงภูมิปัญญาและองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหา หรือวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรการผลิตในครัวเรือน ถึง ระดับท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ ระบบท้องทุ่งไทยใช้ประโยชน์จากระบบสารสนเทศและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทำให้มีการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการบริหารจัดการการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของทรัพยากรการผลิต และสังคมชนบทดั้งเดิมในสังคมชนบทไทยมาเป็นเวลาช้านาน

โครงการวิจัยนี้เน้นการนำใช้และการทดสอบระบบท้องทุ่งไทย ๒.๐ ในสภาพการปฏิบัติงานจริงของสำนักงานองค์การบริหารประจำตำบล (อบต.) โดยการมีส่วนร่วมทุกระดับในตำบล เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำนุบำรุงและมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการผลิตและวัฒนธรรมการผลิตอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะระบบเกษตรของแต่ละท้องถิ่น และเป็นส่วนเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาข้อมูลเหล่านี้ให้แก่สังคมชนบทไทยอย่างจริงจัง ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดินในระหว่างปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑ ตลอดจนแผนปฏิรูปราชการ ๔ ปี และแผนปฏิบัติงานประจำปี (URL1, ๒๕๔๘)

ปัญหาของการปฏิบัติงานระดับท้องถิ่น

ปัญหาของการปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่นขององค์กรในภาครัฐและภาคประชาชนประการหนึ่ง ก็คือ ขาดการนำใช้และการทดสอบเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านอุปกรณ์ ระบบสารสนเทศ และบุคลากรที่สามารถบูรณาการศักยภาพของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับทรัพยากรในท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ทำให้ขาดความรู้และความเข้าใจที่แท้จริงของระบบท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถปรับและเปลี่ยนแปลงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้ตามสถานการณ์ เช่น มุ่งเน้นมิติด้านผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่แต่ขาดการพิจารณาถึงคุณภาพของผลผลิต หรือมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นชนบทผลิตสินค้าขายให้แก่ชุมชนเมืองในราคาต่ำแต่ขาดการเชื่อมโยงคุณค่าของสินค้าของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น ทำให้การผลิตของระบบท้องถิ่นและกิจกรรมของท้องถิ่นส่วนใหญ่ของไทยเป็นการดึงทรัพยากรธรรมชาติออกจากท้องถิ่น ขาดความสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เคยมีในสังคมชนบทไทย ขาดความสามารถในการชั่งน้ำหนักในการศึกษาผลดีและผลเสียของระบบการผลิต รวมทั้งไม่เข้าใจถึงผลกระทบของการใช้ปัจจัยการผลิต เป็นเหตุให้ทรัพยากรการผลิตของ

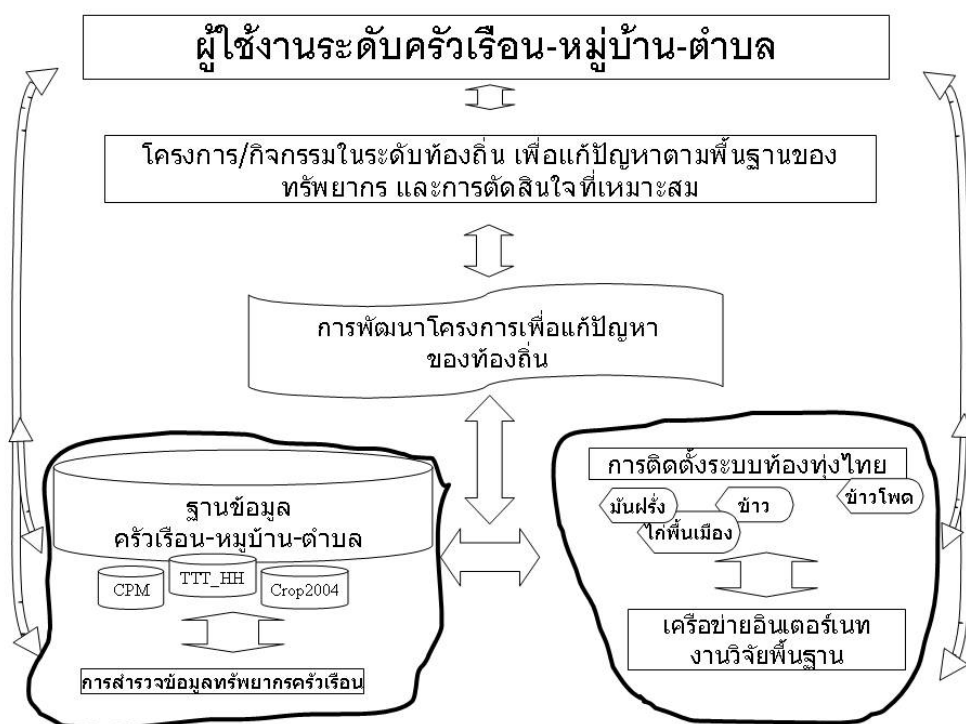
ระบบท้องถิ่นเสื่อมคุณภาพอย่างรวดเร็ว เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ถึงระดับที่ต้องเพิ่มปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่อง การขาดความสามารถในการใช้ทรัพยากรน้ำเสริมการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น และมีผลทำให้ระบบท้องถิ่นของไทยมีความยากจน

ระบบท้องถิ่นไทย ๒.๐ เป็นต้นแบบและตัวอย่างของการประยุกต์ใช้และทดสอบการสร้างความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่น โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ การสร้างให้ท้องถิ่นมีข้อมูลของตนเองเพื่อประกอบการตัดสินใจและดำเนินการวางแผนเพื่อการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการสร้างภูมิปัญญาขององค์กรต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องโดยใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มากที่สุดเพื่อทำให้การปฏิบัติงานของระดับท้องถิ่นสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับชาติ และนานาชาติ เช่น ระบบการค้าเสรี การค้าตามระบบทวิภาคี และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก เป็นต้น

กรอบและแนวทางการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเชิงระบบ

โครงการวิจัยนี้ใช้กรอบและแนวทางการวิจัยดังแสดงในรูป ๑ โดยแบ่งแนวทางการทำงานออกเป็นสามกิจกรรมหลัก ได้แก่

- ๑) การติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและระบบท้องถิ่นในเครื่องแม่ข่ายของ สำนักงาน อบต.
- ๒) การนำเข้าข้อมูลครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล
- ๓) การพัฒนาแผนงาน-โครงการเพื่อแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความยากจนของครัวเรือนและสมาชิกครัวเรือน

รูป ๑: แนวทางวิจัยของโครงการวิจัยฯ

แนวทางการติดตั้งระบบห้องฟุ้งไทย

โครงการวิจัยนี้จะติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสำนักงานของ อบต. ที่ร่วมในโครงการ โดยใช้ระบบไร้สายและมีการฝึกอบรมในเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจและสามารถระบบเพื่อการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ โดยจะจัดประชุมฝึกอบรมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและแนวปฏิบัติ “การรวบรวมข้อมูลของท้องถิ่น” ร่วมกับ สำนักงาน อบต. ให้มีข้อมูลอยู่ในท้องถิ่น ใช้ข้อมูลของในการตัดสินใจร่วมกัน เป็นสิ่งสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ปรับได้ เปลี่ยนได้ตามเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

โครงการวิจัยนี้ได้ทดสอบติดตั้ง ระบบห้องฟุ้งไทย ๒.๐ ในเครื่องแม่ข่ายของสำนักงานของ อบต. และมีการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจและสามารถนำเข้าสู่ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อเสริมการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความยากจน

โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

- ๑) ประชุม ร่วมกับผู้นำในสำนักงาน อบต. ที่สนใจ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
- ๒) สร้างแผนปฏิบัติงานการติดตั้งระบบห้องฟุ้งไทยในระดับตำบล
- ๓) สร้างระบบฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของ สนง. อบต. เพื่อดูแลรักษาและนำใช้ระบบฯ
- ๔) พัฒนาระบบตัวชี้วัดความสำเร็จของการติดตั้งระบบฯ

แนวทางการสำรวจข้อมูลทรัพยากรครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล

โครงการวิจัยนี้จะจัดฝึกอบรมและนำเข้าข้อมูล ทร ๑๔ ทั้งตำบล เป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ โดยการนำความสามารถของชุมชนซึ่งมีความถนัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เสริมการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของผู้อาวุโสในท้องถิ่น เป็นการเสริมให้เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

- ๑) ประชุม และ/หรือ แจงให้ประชาชนในพื้นที่ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาข้อมูลครัวเรือน-หมู่บ้านของตำบล เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดโครงการแก้ปัญหาความยากจน ให้เชื่อมโยงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและวัฒนธรรมในเมือง (เชื่อมโยงที่มีในท้องถิ่นกับสิ่งที่ในเมืองไม่มี-สังคมสีเขียว-ภูมิปัญญาสถาบันท้องถิ่นไทย)
- ๒) สร้างแผนปฏิบัติงานการนำเข้าและนำใช้ข้อมูลในระดับครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล
- ๓) สร้างกลไกเพื่อให้โรงเรียนในท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของ “การรวบรวมข้อมูลของท้องถิ่น”
- ๔) สร้างกลไกเพื่อให้เยาวชนอาสาสมัครประจำหมู่บ้านให้เป็นส่วนหนึ่งของ “การรวบรวมข้อมูลของท้องถิ่น”
- ๕) สร้างระบบการนำเข้าข้อมูลในระดับครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล (ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่-อาสาสมัครอุปกรณ์นำเข้าข้อมูล รายละเอียดข้อมูล และนำเข้าในระบบฐานข้อมูลท้องถิ่นไทย)
- ๖) พัฒนาระบบตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาข้อมูลครัวเรือน-หมู่บ้าน-ตำบล

แนวทางพัฒนาโครงการเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ร่วมกับ สำนักงาน อบต. องค์กรของชุมชน โรงเรียนประจำชุมชน และ/หรือ องค์กรของกลุ่มผู้ผลิตพืชในท้องถิ่นของอำเภอคอยสะเกิด เพื่อทำการพัฒนาร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นโครงการแต่ละโครงการ โดยมีส่วนในการกำหนดโจทย์และปัญหาร่วมกัน และมีการประยุกต์ใช้ข้อมูลและโปรแกรมท้องถิ่นไทยในการเสาะแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมต่อทุกฝ่ายและยั่งยืน

สามารถดำเนินการได้โดยประชาชนในท้องถิ่น และสามารถสื่อสารกับหน่วยงานและบุคลากรจากภายนอกพื้นที่ได้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมและกิจกรรม โดยจะเน้นในประเด็น ดังต่อไปนี้

- ๑) ประชุมกลุ่มเป้าหมายบนพื้นฐานข้อมูลในระบบให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของรัฐบาล โดยให้ทำโครงการสอดคล้องกับ “คาราวานแก้จนของรัฐบาล”
- ๒) พัฒนาระบบขั้นตอนปฏิบัติการจัดเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้าน-ตำบล เพื่อการใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนเพื่อการแก้ไขปัญหา หรือการยกระดับความเป็นอยู่ของครัวเรือนเกษตร เช่น ระบบจดบันทึกรายได้รายจ่ายรายวันประจำบุคคลและครัวเรือน เป็นต้น
- ๓) สร้างแผนพัฒนาการเกษตรเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกครัวเรือน หมู่บ้าน-ตำบลให้เหมาะสมตามสภาพและระดับทรัพยากรทั้งในและนอกหมู่บ้าน-ตำบล
- ๔) พัฒนาการสื่อสาร (Dialog) ภายในหมู่บ้านเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิตระบบต่าง ๆ เช่น ระบบการผลิตทางเกษตรที่มีความเหมาะสม เป็นต้น
- ๕) พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการฯ และกิจกรรมบนพื้นฐานของฐานข้อมูล เน้นการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกครัวเรือน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการวิจัย มีดังต่อไปนี้

- ศึกษาการนำใช้และทดสอบ ระบบท้องทุ่งไทยในระดับตำบล
- ศึกษาการนำใช้ระบบท้องทุ่งไทยในระดับตำบลเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลและของท้องถิ่น

ระยะเวลาของโครงการ

โครงการใช้เวลา ๒ ปี เริ่มจาก ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๐

สถานที่ดำเนินการวิจัย

โครงการจะดำเนินการวิจัยใน ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่